

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: MESTER SYNAALS FORTELLING I (1780)

Citation: Ewald, Johannes: "MESTER SYNAALS FORTELLING I (1780)", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 266. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald05val-shoot-workid96626/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

MESTER SYNAALS FORTEL-
LING I
(1780)

MESTER SYNAAL FORTELLER SIT
LEVNETSLØB. ADSKILLIGE SPØRGS-⁵
MAAL, SOM I ANLEDNING DERAFT
BLIVE FOREBRAGTE I SELSKABET.
MESTER SYNAALS FORUNDERLIGE
REYSE TIL RAVGALLINIEN OG TIL
ABEKATTENES ØE(*)¹⁰

V I vare blevne enige om vort Selskabs Indret-
ninger, førend det endnu syntes os Tid, at skil-
les ad. Hr. Pansa foresloeg derfor at giøre en Be-
gyndelse til Forsøg, og i den Hensigt adspurgte han
de Tilstedeværende, om de vidste noget, hvis Na-¹⁵
tur fordrede, at det strax maatte berettes — Det
blev ved de fleeste Stemmer afgiort, at alle de Til-
dragelser, hvorpaa de foregaaende Dage vare saa
frugtbare, endnu vare umoedne til at fortælles, og
at *de Fremmede burde ikke allene være meer*²⁰
forvissede om deres Sandfærdighed, men og
bedre underrettede om deres Beskaffenhed og
Følger, førend de befattede sig dermed. — Det
blev altsaa besluttet, at en af Medlemmerne skulde
fortælle det mærkværdigste i hans Levnetsløb, for²⁵
saaledes at tilbringe det øvrige af Dagen. — Til Hr.
Morten Synaals ikke ringe Moerskab blev denne
Ære ham overdraget, baade som Dansk, som Vert
i Huset, og som den Sidstkomne. — Ingen var for
Resten misfornøjet med dette Valg, uden Hr. Ma-³⁰
gister Jeppe Simonsen, som af en hans Stand til-
givelig Fordom, rømmede sig strax, saasnart det
blev adspurgt, hvo der skulde tale — Mig, som Sel-

(*) Dette er et Fragment af et Ugeblad, som blev skrevet i Aaret
1772, og ikke blev trykket.³⁵

skabets Skriver blev det paalagt, at opskrive Alting med den yderste Nølgatighed efter Hr. Morten Synaals Mund, saaledes at det under Straf af vilkaarlige Bøder skulde være mig formeent at forandre, eller forsætligviis at udelade et eneste Ord. — Som jeg og herved bevidner, og altid naar paa kræves, er beredvillig til at bevidne, at efterfølgende meget mærkværdige og opbyggelige Levnetsløb, er Ord for Ord saaledes opskrevet, som det kom udaf Munden paa Velbemeldte Hr. Morten Synaal. — Efterat han havde leet sig ret træt af vore Løier, som han behagede at udtrykke sig; efterat han forskellige Gange havde gnedet sig paa Albuen, spurgt om vi var kloge, og soeret paa, at han aldrig havde havt noget Levnetsløb, begyndte han endelig, da han blev overbevist om Sagens Nødvendighed, saaledes, som følger. —

Mit Levnetsløb, hihihhi! Hr. Præsident, skulde jeg sige, og, hihi, de samtlige høie Herrer hempitsch — Men hvad Pokker, hahahahihu, hvad leer han af Hr. Slikketæer? — Han kan dog ikke regne sig blant de høie Herrer? — Hæ? — det var Synd at sige om ham, at han var for høy hihi — Nei for Spøg staae op engang, og lad mig tage Maal af ham — Gud forlade min slemme Synd, troer jeg ikke, at jeg kunde sye en heel Klædning til ham af det Klæde, som en anden skikkelig Karl behøvede til et par Buxer — (*) hahahaha — Jeg beder om Forladelse, Hr. Præsident, men jeg kan ikke bare mig for at lee, saa snart jeg seer paa Slikketæren. hehehhih —

Her gjorde Hr. Præsident Pansa den Anmærkning, at som alting har sin Tid, som det er bedre at gjøre een Ting og at gjøre den got, end at gjøre meget og ilde, som man ikke kan søbe og blæse paa eengang, og som den Hund, der gjør, ei tillige kan bide, saaledes burde det være Herr eller egentlige-

(*) Den impertinente Karl! — Hvad kommer det hans Levnetsløb ved? —

re Mester Morten Synaal paalagt, enten at fortelle uden at lee, eller at lee uden at fortelle — Hvor paa bemeldte Mester Morten Synaal paa ny begyndte at fortelle sit Levnetsløb i følgende Udtryk. —

Nu nu, Hr. Præsident, jeg kan begge Dele, og ⁵ sandt at sige, vilde jeg helst det sidste — Men som skrevet staaer, at man vel maae sidde sin Ven nær, men ikke sidde Laaret af ham, saa er jeg, naar det skal gielde, og helst i mine Amtsforretninger saa alvorlig, som om jeg kunde være Præsident — hem ¹⁰ hartsch Pffey? — Jeg harsnakket med Præsidenter, førend i Dag — der var den forrige i Raadstuen — Jeg har Snese Gange talt med ham, som jeg kunde tale med Dem eller med en anden af mine Laugsbrødre — Gud forlade min stemme Synd, men ¹⁵ man kan ikke vide hvad der kan hendes en i Verden, og det er got at holde Venskab med alle, sagde min salige Fader, Jesper Mortensen, som De maaskee vel kiennte; han var Degn i Buterup — Saa var det i den Sag, som Mester Christian Pialt ²⁰ havde lagt an imod mig, hvorom De da vel har hørt tale — Det er bekiendt nok, thi han var Mester, og er Mester, og skal blive Mester for mig, saalænge han lever, endskiønt den, jeg vil ikke sige hvad jeg meener, skammede sig ved sin Profes- ²⁵ sion, saasnart han var bleven riig derved, og med al Magt vilde have, at man skulde kalde ham Hr. Pialt og ikke Mester Pialt — den, som gjør sig selv til Hund, maae ikke tage ilde op, at man kalder den Mante, sagde altid min beste Moder, Gud ha- ³⁰ ve hende salig, hun var født paa Tudse Næss og heed Bodil Anders Datter; og den, som ikke selv tør være bekiendt, hvad han er, kan ikke begiere, at andre skal holde ham stort i Ære, som skrevet staaer — Men jeg havde dog maaskee, som man ³⁵ siger, kunde sluppet galt nok fra Sagen, dersom jeg ikke til Lykke just i den samme Tid, havde syed et par Buxer for en vis Løber, som holdt af en vis Kammerpige, der tiende hos en vis fornemme Frue,

der holdt Bedetimer med en vis ung Herre, der havde meget at sige i Raadstuen — Og, kort at fortælle, hvad mit Levnetsløb angaaer, thi jeg maae vel have havt et Levnet, saavel som alle andre christne Mennesker, og jeg kan i visse Maader vel sige, at det har løbet, især siden min salig Kone døde, endskiønt uden at fortælle hende, nu er hun i sin Herres Glæde, men medens hun levede, var hun den skinbarlige Satan — Jeg kan vel sige, at jeg siden vor Bryllupsnat aldrig har havt nogen glad Time hos hende, og at mit Levnet i den Tid, langt fra at løbe, heller gæede, som en rusten Stoppenaal, som skrevet staaer — Saa var min Fader Degn i Buterup, en heel klygtig og vindskibelig Mand i sit Embede, og han avlede foruden mig tre Sønner som han loed kalde Sadrach, Mesech, og Abed-Nego, og to Døttre, hvoraf den ene heed Zippora og den anden Keren-Happuk — Jeg kunde have faaet ligesaa skjønt et Navn, som alle de andre, men til min Ulykke paastod hele Slægten, at hans salige Fader skulde kaldes op, og det er Aarsag i, at jeg kun heder Morten — Forresten gjorde han og en Regnebog paa Riim heel artig og opbyggelig at læse, som jeg endnu kan forevise et Blad af, hvori jeg engang har faaet Svidsker fra min Urtekræmmer — Jeg glemmer aldrig de Svidsker — Det var en Søndag Middag, og den gode salige Kone levede endnu — Kort at fortælle, som jeg er en stor Elsker af Svidsker, og jeg, som man siger, greb noget for tidlig til Fadet, saa fik jeg dem i Hovedet istedetfor at faae dem i Maven, som det er mig best bekiendt, og jeg endnu kan forevise Pletterne paa min Barcans Vest, som jeg har glemt til en Afmindelse, og som hænger i mit brune Klædeskab — Det havde hørt min salige Bestefader Morten Jespersen til, som havde levet i den Svenske Krig, og han sagde endnu paa sin Dødsseng til mig, at saa længe jeg havde det Skab vel fuldt af Klæder, skulde jeg aldrig komme til at gaae nøgen —

Ellers vilde min Fader med al Magt have mig til Bogen, for det første, eftersom han selv var Degn, og for det andet, fordi jeg heed Morten, og der, som han sagde, kunde blive en anden Morten Luther af mig, hvilket ikke var for meget, da der nok kunde behøves en frisk, hver to til trehundrede Aar, helst i vore besværlige Tider — Som de da og forværres daglig og det Klæde, som jeg i min Ungdom har kunnet købe for to Rigsdaler, koster nu tre, som skrevet staaer — Ellers vilde min salig Moder, som lever endnu, om hun ikke var død i Fior, da jeg sendte hende noget Islandsk Lammekød, og en Pakke Tøi af forskellige Sorter, som hun kunde gjøre Huer og Kyser til Bønderkonerne af, hvilket altid har været hendes Liv, som man siger — Men jeg havde, som sagt er, altid meer Lyst til at sye, end til at synges, og derfor paastod min Moder, at jeg skulde være Skræder, som jeg og da er bleven det med Gud og Æren, og ventelig bliver det til min Dødsdag — Forresten erindrer jeg intet af mit saa kaldte Levnetsløb, uden at jeg er født og baaret af christelige Forældre, i Høehøsten, det samme Aar, som Peer Jensens Gaard brændte af i Buterup — Saa er jeg og døbt, som man da kan see det af Kirkebogen — Jeg har tient for Dreng og for Svend her paa Amtet — Nu har jeg været Mester i fem og tyve Aar, og af dem har jeg været gift i de tyve, det Gud forbarme sig, nu er hun død og borte — Ellers er den ene Dag mig som den anden, Søndagen undtagen, da jeg gaaer paa Kroen eller et andet Sted, og hendirer Aftenen ved et Glas Øll og en Pibe Tobak i al Christelighed og Skikkelighed — Forresten tilbringer jeg min Tid, som alle andre Mennesker, med at tage Maal og at skiære til, med at sove, spise og drikke — Om Aftenen læser jeg gjerne Aviser eller andre Eventyrer, og nu er jeg her —

Saaledes bragte Mester Morten sit mærkværdige Levnetsløb, ikke uden stor Besværlighed til En-

de, og han indbød os nu ved at see sig smilende rundt omkring, til et almindeligt Bifald — Vi, som forstod Dansk, kunde naturligt nok ikke bare os for at lee, hvilket han antog som et ufeilbarligt
 5 Kiendetegn herpaa; hvorfor han og ret af Hiertet gjorde os Selskab — De Faa, som ikke forstoed saa meget af vort Sprog endnu, Spanieren, Polakken og Schweitseren, smilede med, enten af Høflighed eller fordi de blev anstukne — Magister Jeppe
 10 Simonsen, var den eneste, som vedligeholdte en lærd og forhaanende Alvorlighed; og han bladede den hele Tid frem og tilbage i Veimanns Phytanthozaiconographia, hvilken han til sin ikke ringe Fornøjelse havde opdaget blandt Schweitserens
 15 Bøger, hvis Værelse vi just vare samlede paa — Men han blev meer opmærksom, da jeg efter en af mit Embedes Forretninger, som jeg har glemt at anføre, skulde oplæse velbemeldte Levnetsløb paa Latin, et Sprog, som vi, paa vor Huusvert
 20 nær, alle forstod, endskiønt vi ikke alle kunde tale det — da maae jeg sige Hr. Simonsen til Berømmelse, at han var den eneste, der blev vacr, at jeg begik tre eller fire Feil imod Syntaxin ornatam —
 Saasnart jeg havde udlæst, begyndte alle Ansigt
 25 ter at blive alvorlige, og Fiskalen Hr. Panthakak opkastede med et spødsk Smil, det Spørgsmaal, om Mester Morten Synaals Levnetsløb fortiente at indføres blant Selskabets Acter eller ei — Nogle syntes ved deres Miner at bekræfte og andre at
 30 negte det, men alle vendte deres Øine med en ærbødig Taushed paa Hr. Pansa, som efter nogen Betænkning udloed sig saaledes — Der synes ved første Øiekast ikke at være noget i omtalte Levnetsløb, som er værd at lægge Mærke til, men det
 35 har igien den Fordeel, at være saa forvirret som nogen af de største Galloliguriske Romaner, og sandt at sige har vi endnu kun forstaaet det mindste deraf — Overalt kan man see Himmelen igien, nem et lille Hul, og man kan ligesaagod dantse ef-

ter en Sækkepibe, som efter et Orgelværk. De ere ikke alle Bussemænd, som ere sorte — Der stikker mangan brav Karl under en foered Kittel, og man har før seet at en Fyrstesøn har tient for Staldknegt. Kort og got, det er ikke altsammen Skarn som stinker, man kan finde Guld i en Mødding, og der er meer end engang hittet en stor Perle i en Østers — Af disse Grunde holde vi for Ret, at Mester Synaals Levnetsløb bør opskrives — Men for tillige, at gløre det saa nyttigt, som muligt, finde vi for got, at vor Skriver neden under føier følgende Spørgsmaal, som i vore Tanker bequæmmelig kan giøres i Anledning deraf, og som vi ved Tid og Leilighed nærmere kan undersøge: Om, nemlig den, i Almindelighed er et lykkeligere, og bedre Menneske, som har et mærkværdigt Levnetsløb, eller om den er det, som intet har? — Og i mit Navn, faldt Hr. Panthakak ham hurtig ind i Talen, behager de at optegne følgende Problemer. Hvoraf kommer det, at saa mange formuende, saa kalde te skikkelige, og naar man vil troe dem, vel opdragne Mænd, helst i det Land, hvor vi nu opholde os, hverken kan tale eller skrive ti Ord med Orden og Sammenhæng, i det mindste ikke, saasnart de kommer et Haarsbrede uden for den Zirkel, som de daglig dreie sig rundt i? Skulde man ikke deraf slutte, at de heller ikke kunde tænke ordentlig, at de altsaa hverken var i Stand til at danne sig Grundsætninger eller til at følge dem; og at de i Alting, som ikke stoed i nogen umiddelbar Forbindelse med deres Profession, handlede blot efter Drift, Luner og Indfald? — Cap de bioux, hold op igjen, raabte Gascogneren, det er meer end nok paa engang — Den som af blot Føielighed og saa got som imod sin Villie paatog sig en Ting, der gik over hans Evne, fortiente aldrig at give Anledning til saadanne Anmærkninger; og vi kan ikke med noget Skin af Ret beklage os over den, der sammenblander et Eventyr om Kong Artus

og hans runde Bord, med Judiths Historie, Pater Adams Prækener og sine egne Vaskersedler, over den, siger jeg, som gjør en Ragout af alt dette, og beverter os dermed; saa længe han med Grund
 5 kan formode, at den er efter vor Smag — Tilfældet har Sted her, thi vi have med Latter bifaldet, alt hvad Mester Synaal har sagt, førend han fortalte sit Levnetsløb, og vi har fortørt, om ikke tvunget ham til at fortælle det — (o vort kiere Publikum,
 10 tænkte jeg) Men for min Regning, min Herre, blev han ved, og vendte sig til mig, behager De at hoføie følgende Spørgsmaal: Fortiener den ikke al Agtelse, som har lært en ærlig og nyttig Kunst, og holder sig saa æret ved sit Navn af Mester deri, at
 15 han, som det lader, tør føre Processer med enhver, der i den Fald ikke tænker, som han; bør man ikke troe, at den er en retskaffen Elsker af sine Pligter, som er i Stand til at sende sin gamle Moder Lammekød og Tøi til Huer, endskjønt han som det
 20 syncs hverken veed eller er nysgierrig for at vide, om hun lever eller ei; og er den ikke en sand Helt, som i tyve Aar kan taale en arrig Kone, uden enten at løbe fra hende, som en Gascogner, eller at blive liderlig, som en Tydsker, eller at hænge sig,
 25 som en Engellænder? — Panthakak selv maatte smile af den Hede, hvormed Hr. Gaillard frembragte disse Spørgsmaal — da ingen havde meer at spørge, føiede jeg, i Hensigt til den første Afdeling, i Mester Synaals Levnetsløb, Følgende til, i
 30 mit eget Navn. Hvorledes skal man bringe en Deel af de beste Mennesker fra den utaaelige Fordom, at Alting er dem tilladt, enten fordi de ere gamle, eller fordi de ere ærlige og saa kaldte gode Folk, og at ingen kan eller bør tage dem selv de største
 35 Uhøfligheder ilde op, fordi de, som man siger, intet ont mene dermed? — Det blev eenstemmig afgjort, at disse Spørgsmaal efterhaanden skulde undersøges, lgesom Tiden forstrakte os fleer og fleer Materialier, der kunde tiene til at oplyse dem

— Mester Synaal, der ikke forstod et Ord af de Sprog, hvori alt dette blev talt, gav enhver af os sit Bifald tilkiende, ved at smile, eller at nikke med Hovedet, eller at gnide sig i Hænderne, og han syntes at glæde sig ligesaameget, som han forundrede sig derover, at han og hans Levnetsløb kunde give Anledning til saa alvorlige og saa lærde Samtaler — Saaledes endtes den første Dags Forretninger. —

Man maae imidlertid ikke troe, at man har hørt entend det meeste, eller det vigtigste, af denne Mands Levnetsløb — Man vil tvertimod, Tid efter anden indsee, at det har været meget rigt paa Tildragelser, som enten Forvirrelse eller Glemsomhed dengang hindrede ham i at fortælle, men hvormed han har beriget vore Acter, ligesom han har hitted dem i sin Hukommelses Pakkiste, og som vi have fundet meget beqvemme til vore Hensigter — Til en Prøve vil jeg strax anføre en, der, som mig synes ikke staaer ubeqvemt her, endskiønt den baade er henført under et senere Datum, end en stor Deel andre, og i en vis Hensigt virkelig kommer vel tidlig, da den nemlig er næsten et Mynster paa det eventyrlige, romanagtige og usandsynlige, hvorfor jeg saa nylig har troet at burde gjøre en Art af Undskyldning eller Afbigt —

Det var den 26. August. 1772. at Mester Morten Synaal trædte ind i Forsamlings-Salen, med et sammenrullet Hefte Papiir under Armen, og med et Ansigt, der paa engang syntes at love noget stort og noget løierligt — Med en listig Mine overlevede han mig sit Papiir, og bad mig forelæse det, sigende derhos, at vi deraf vilde faae at see, om han ikke havde havt sine Eventyrer, ligesaa vel som vi andre høilærde — Det blev efter Hr. Pansas Befaling strax foretaget, og befandtes, at være affatted i følgende Udtryk —

Løier over alle Løier
eller

En ubeskrivelig forunderlig Beskrivelse over

min korte dog tydelige og særdeles opbyggelige Reise til Ravgallinien, og til Abekattenes Ø, til særdeles Opmuntring, Trøst, og Husvælelse for mig selv, og alle dem, som lade sye hos mig —

5 Jeg, Morten Synaal, Borger og Mester-Skræder i den Kongel. Residencestad i Kiøbenhavn, gjør hermed kund og vitterligt, for alle dem, som det maatte vedkomme, at min Kone er den arrigste Hex, som nogen Tid har havt en ærlig Mand under sit Perse-Jern — Som da og Næringen sloeg sig
10 meer og meer fra Huset, og især den syylbeenede franske Skiælm, Mester, eller som han gjerne vilde have det, Monsieur Façon, som det er enhver bekiendt, med sit forbandede Parlesnik og Parle-
15 snak, tog den ene efter den anden af mine beste Kunder fra mig — Jeg kan sige med Samson, at jeg har henbragt mine Dage med Kummer, og mine Nætter med Sinds Forstoppelse, som skrevet staaer — Ligerviis, som jeg og kan bevidne, at jeg
20 mangen god Aften har vædet mine Øine med bitre Taarer, naar jeg i min Eenlighed og Gudsfrygt, læste enten Uispils eller andre saadanne Historier, seende for mine Øine, hvoriunde alting gik somme Mennesker saavcl, imedens det gik andre saa
25 ilde — Imidlertid kan jeg sige med Sandhed, at ingen har husvalet, eller trøstet mig saameget i min store Drøvelse, som den gode gamle særlige Robinson Kruse, med alle hans mange velsignede Børn, hvilke Himmelen lade det derfor gaae vel, baade
30 timelig og evig — det er ret løicrligt og meget rørende at læse, hvorledes de hver er født i sit Land, og dog alle kommer igiennem saa mange græselige Gienvordigheder, tilsidst paa en ubekiendt og ubeboet Ø, hvor Havet efterhaanden skyller dem
35 saa mange Rigdomme til, som deres Hierte forlanger, og som de siden, naar et Skib kommer og henter dem, tage Hiem og fortære i al Fredelighed og Skikkelighed — Som jeg da havde den store Fordeel fremfor bemældte Robinsoner, at jeg kun-

de sye mine Klæder, som det sig et christeligt Menneske sømmer og anstaaer, og ikke havde nødig, ligesom de, enten at gaae klædt som en Vildgied, eller vel og, med Tugt at sige, reent at gaae nøgen, ligesom Tyrker og andre Menneskeædere, 5
 hvorfor Himlen ville bevare os — Saa faldt det mig tit og ofte ind, hvorfor ikke jeg ligesaavel, som saa mange andre, kunde reise til en ubekjendt Ø og samle mig saa mange Guld- og Sølvstænger, Juveler og andre dyrebare Sager, af de Skibe, som 10
 med Himlens Hielp strandede der paa Stedet, at jeg dermed kunde befragte det Fartøi, som engang i sin Tid, kom og lagde sig der for Anker — Nu drog det sig til i samme Tid, at min Brodersøn Jesper Abed Negosen kom hiem fra en Chinareise, 15
 og foer den samme Jesper dengang for Baadsmænds Mat, som det da nok er bekjendt — Men dersom jeg her skulde opskrive alle de forunderlige Ting, som han heel artiglig og kunstig vidste at fortælle, om Bavianer og Mandariner, om Pagoder 20
 og Sørøvere, om visse Coccostræer, som var nogle tusinde Alen høie, om en Crokodil der opslugede et Hollandsk Orlogskib med Top og Taugl, og Pokker maae vide, hvorom; da turde jeg dermed besmøre meer Papiir, end jeg kunde gjøre Maal af i 25
 tre Aar, hvilket ingenlunde er min Leilighed — Saa hørte benævnte Jesper og heel opmærksomt paa alt, hvad jeg fortalte ham om Robinsonerne og deres ubekjendte Øer, og soer han paa, at han med disse sine Øine havde seet hele Snese af den Sort, 30
 hvilket ikke lidet bestyrkede mig i mit Forsæt — Nu hendte det sig, at mit Huuskors, en god Aftensund var paa et Gilde, hvorfra jeg kun sildig turde vente hende Hiem, og jeg var efter Sædvane Hiemme for at passe paa Huset — Hvorpaa jeg 35
 ufortøved loed min Brodersøn vide bemeldte Hændelse, hvilket ikke lidet fornøiede ham, som han ellers kun sielden turde komme til mig. Som vi nu i al Kierlighed sad, og talte om alle disse forunder-

lige Ting, blev jeg ret ved god Lune, og lod jeg Jesper hente to Flasker gammel Viin, ved hvilke det var mit Forsæt at henbringe Aftenen med ham i al Samdrægtighed og god Forstaaelse, som det sig

⁵ Slægtninger hør og bør — Thi jeg har altid havt for Skik, at have noget i Baghaanden, hvoraf vor Moder intet vidste, som man siger — Da vi nu havde naaet Bunden paa den første Flaske, begyndte jeg at udøse mit hele Hierte for Jesper, om

¹⁰ de mange Gienvordigheder, som jeg daglig maatte gaae igiennem, og hvorledes mine Skyldnere drillede og bedrog mig, Mester Facon tog mine Kunder fra mig, og min Kone med Tugt at sige, pryglede mig; som og mit faste besluttede Raad, end

¹⁵ gang med det første, at lade alting i Stikken, og at reise til en ubekjendt Æ, den første den beste, for der at samle mig en Ladning af Guld, Sølv og andre kostelige Sager; saa at jeg siden om en Snees Aar eller fleer kunde komme hjem og see alle mine Laugsbrødre, men især benævnte krølhaarede

²⁰ franske Brødtiv over Hovedet, og forresten paa mine gamle Dage nære mig ærlig og redelig af mit Haandverk — End videre aabenbarede jeg ham, hvorledes jeg vist og fast havde i Agt, naar min

²⁵ Kone i den Tid, som jeg med stadig Tillid haabede, ved Døden afgik, igjen at indlade mig i Ægteskab med Cathrine, et flinkt, trindt og rødmoset Menneske, som havde tient os for Kokkepige, og som min Kone for kort Tid siden havde jaget paa Døren,

³⁰ fordi jeg, som hun sagde, smidskede og smaablundede ad hende som en Hund ad en Hyrelomme — Og faider det mig ind, at jeg heller vilde æde Urter med Dyrene paa Marken i syv og tyve Aar, som Kong Herodes, og gaae i Klæder af Græshopper

³⁵ og vild Honning, som jeg veed ikke hvem af de gamle Propheter skal have gjort, end jeg vilde, at min Kone skulde kunne læse Skrivt, og at dette skulde komme hende for Øinene — Men jeg kan ikke noksom sige, hvor saare glad Jesper blev ved

bemeldte mit Forsæt, samt hvorledes han bestyrkede mig deri, sigende og sværgende, at han heller tigange vilde see mig sat levende paa Sped af Bonzernerne, eller opædt af Strudsfigle og andre skadelige Udyr, end at jeg længer skulde blive saadan en Ølhore, som jeg al min Tid har været — Imidlertid smagte den kiere Viin os ret got, og om min Hukommelse ellers ikke slaaer mig Feil, vare vi alt færdige med den anden Flaske, da Jesper fortalte mig, hvorledes der laae en Hollænder paa Rheden, som med første føielige Vind gik til Amsterdam og derfra videre til Java eller Japan eller et andet Sted i Ostindien, som jeg nu ikke kan erindre — samt, at han levede i Kiendskab med Underkokken derpaa Skibet, og at jeg paa hans Recommendationats kunde komme til at gaae med som Passenerer, eller om jeg vilde for Tidsfordriv, som Seilmager — Som vi nu taledes herom, blev jeg Morten Synaal heel lystig og vel til Mode, og fortroede jeg Jesper mit Hiertes Tanker, og hvorledes mig ikke huede ilde om at begive mig paa samme Skib, i got Haab, at det kunde forgaae, saasnart vi vare komne ud paa det vilde Hav, saaledes at alle Hollænderne druknede, saa nær som jeg, der efter at have svømmet tre til fire Dage omkring i Søen paa en Mast, eller en Tønde, eller ligemeget hvorpaa, tilsidst blev opkastet paa en eller anden ubekjendt Øe, den første den beste; eller og at Skibsfolkene i et Oprør eller ved slig en anden Begivenhed, maatte faae det Indfald at binde mig, og saaledes at sætte mig ud paa saadan en Øe, uden at give mig meer med, end en Flint, noget Krudt og Hagl, og saamange Tvebakker, som jeg kunde leve af i fire Dage, hvilket da er vederfaret adskillige af førømtalte Robinsoner, som hele Verden veed — Da nu bemeldte Jesper vurderede mit Indfald for, jeg veed ikke hvormange Tønder Guild, voxede mit Mod kiendeligt, og jeg bad ham, aldeles imod min Sædvanc, endnu at hente os en Fla-

ske, tænkende ved mig selv, at een Gang er ingen
 Gang, at det var bedre med Glæden end med Sor-
 gen, at det kunde være ligemeget, naar jeg var
 borte, om min Kone fandt mig lidet beskænket el-
 5 ler ei, at jeg nu herefter blev riig nok, og at vi dog
 nødvendig maatte drikke et Glas eller to paa en lyk-
 kelig Reise — Men som mit Mod, alt ligesom vi drak,
 blev større og større, og jeg dog ugieerne vilde vo-
 vc, at min Hustrue skulde forefinde mig i den Til-
 10 stand, hvori jeg var, som jeg vel kunde fornemme,
 saa tænkte jeg ligesaagod løbet som krøbet, og fulg-
 te jeg Jespers Raad heri, ligesom han og tilbød mig,
 at følge hjem med ham samme Aften, for at blive
 hos ham om Natten, og saasnart Dagen brød frem,
 15 ufortøved at gaae om Bord paa foromtalte Hollæn-
 der — Da vi nu havde tømnet det sidste Glas, rei-
 ste vi os, for i største Hast, at sammenpakke det
 Tøi, som jeg havde besluttet at tage med; og — —

(Her var et heelt Blad i Manuscriptet overspildt
 20 med Blæk — Da der nu hist og her forefaldt flere
 saadanne Steder, som ved en eller anden ulykke-
 lige Hændelse vare blevne reent ulæselige, og hvor-
 om Mester Synaal aabenhjertig tilstoed, at han li-
 gesaalidet kunde gjøre Rede for, hvad der havde
 25 staaed, som nogen af os andre; saa besluttede Sel-
 skabet, at det skulde forelæses og opskrives, saa-
 ledes som det var, i det Haab at vi, uagtet disse
 Mangler, dog maaskee kunde fatte Hoved-Indhol-
 det deraf — I samme Formodning om enhver af
 30 mine Læsere, og da jeg troer, at det baade kan
 tiene til en Art af Tidsfordriv og til en ikke unyttig
 Øvelse, for en Deel af dem, selv efter Skiønsom-
 hed at udfylde de manglende Steder; vil jeg blive
 ved at afskrive det følgende, saaledes som jeg fore-
 35 finder det, og blot paa en eller anden Maade til-
 kiendegive, hvor der fattes noget) — — hvorledes
 det knagede og bragede i Skibet, der, som min
 Brodersøn havde sagt mig det, heed, dat Dykke
 eller tykke Kätchen, troer jeg — ligemeget hvad

det heed eller ikke, men det gled, som det var smurt, og det varede ikke saalænge, som man kan være om at klippe en Alen Klæde over, før end vor Frue Taarn i Amsterdam ikke loed større for mine Øine, end en stor Synaal. Nu saac jeg intet andet end Hav og Luft, og jeg kan ikke negte at det jo undertiden gyste i mig, især, naar det faldt mig ind, hvad min Kone monne tænke — Imidlertid trøstede det mig ikke lidet, at Captainen paa samme Skib, var en saare hæflig og venlig Mand: som han da og sagde mange kierlige Ting til mig, hvorfor jeg takkede ham paa det skyldigste, som billigt var, endskiønt jeg ikke forstod et Ord deraf — Men intet glædede mig meer i alt dette, end den forunderlige Lighed, som jeg troede, at finde imellem ham og bemeldte min Brodersøn — Saa var der og en Skibspræst om Bord, en heel gudfrygtig, redelig, fornuftig, og duelig Mand, kun Skade, at alle hans Klæder vare saa elendig syede, ligesom og alle de øvrige paa Skibet, at jeg ikke noksom kan sige, hvormeget jeg paa hans Vegne undsaac mig derved — — — Enten vi seilede bi de Vind eller for de Vind, veed jeg ikke, og det kommer mig heller slet intet ved; men som vi nu saa seilede i vor Andagt, faldt det Styrmanden ind, engang for løiers Skyld at tage Maal af Himmelen, og vi befandt os, jeg veed ikke, hvor mange Alen paa hiin Side Polen — Som vi nu allerbest stoed og talte herom, blev Himmelen paa engang saa sort, som det sorteste Flonel — Stormen tog af Sted og hviinte, og buldrede i Seilene ligesom min Kone, naar hun skiendte paa det allerverste — Jeg kan vel sige, at vi fløi meer, end vi gik igiennem Luften — Som nu alle begyndte at skriige og græde paa sin Hollandsk, blev mig ret inderlig angst, og jeg fortrød alle mine Misgjæringer, men især min sidste Reise, og at jeg saa heiligen havde fortørned min retskafne dydige, kiere Kone — Tilsidst blev alting broged for mine Øine, og jeg kan vel bevidne, at

Luften var ikke anderledes at see til, end et Dekke, der var syed sammen af forskellige Couleurer Tøj — Endelig gik det Bress Brass, Morten piask paa Hovedet i Vandet, og hvorledes jeg igien kom paa tør Landjord, veed jeg ikke meer at gjøre Rede for, end den Sax — — —

— Da jeg var kommet til mig selv igjen, glædede det mig, som man kan tænke, ikke lidet, at see, hvorledes jeg befandt mig paa en heel kostelig og herlig Øe, som var begroet med allehaande skønne Træer og Urter, samt med al Slags Sæd, som mit Hierte maatte forlange; som og at jeg ene var undkommet af hiin forfærdelige Havsnød, og at alle Hollænderne vare druknede, hvorfor jeg da inderlig takkede Himmelen, som det sig en Christen sømmede og burde. Men som ingen Ting i denne syndige Verden er fuldkommen, saa maatte jeg til min store Fortrædelighed blive vaer, da jeg gik noget høiere op i Landet, at dette velsignede Sted vrimlede med Mennesker, og at jeg til mit Uheld skulde være den eneste af alle Robinsoner, der imod al Rimelighed leed Skibbrud ved en beboet Øe — dette fik imidlertid være, som det var, men jeg kunde ikke noksom forundre mig over, at ingen af dem forundrede sig over mig, da dog enhver, som kun havde et Øie tydelig nok kunde see, at jeg var fremmed — Thi jeg kan nok sige, at jeg i det mindste for saa vidt havde naaet mit Ønske, at jeg var den eneste paa denne Øe, der var klædt, som et Menneske, og da Klæderne dog gjør Manden, som man siger, tør jeg i visse Maader vel paastaae, at jeg for saavidt var allene paa min Øe, saavel som nogen anden Robinson, menneskeligviis at tale — Thi foruden at den største Deel af dem gik med Klæder, hvorom jeg tør gjøre min høieste Eed, at de ikke har været i Moden siden Kong Valdemars Tid, som jeg og, hvor det maatte paakræves, tør bande paa, at ikke en eneste af dem var klædt, saaledes som det har været

brugeligt, i de sidste tre, og jeg kan sige fire Maaneder; saa var det og for al Verden, Gud forlade mig min slemme Synd, som det havde været en levende Maskerade; undtagen for saavidt, at vi paa vore christelige Maskerader gaac reputeerlig, og anstændig klædte, en, som en Harlekin, en anden som en Sukkertop, den tredie, som Dag og Nat, og saa fremdeles; da derimod al denne afgudsdyrkeriske, hernhutiske, og jeg tør vel sige forbandede Maskerering bestoed i, at en gik med stive Skiød, en anden med slattede, en gik med Opslagene op til Skulderen, en anden havde dem saa smaa, at det var en Ynk, den tredie brugte dem runde, den fjerde havde slet ingen, og saaledes var det med Alting — Paa den ene kunde Vesten hæn- ge saa langt ned over Knæerne, at det ret maatte skisere mig i mit Hjerte; En anden havde igien saa smaa Knaphuller, at intet christent Menneske, kunde bære sig for at græde derover; og jeg kan umulig opregne alle disse Forargelser; nok er det, at ikke en gik klædt som en anden, eller, som han burde, og at hele Øen ikke var en Pibetobak værd — Man kan kun forestille sig, hvilken Jæmper det var for mig, at see hvorledes en ung og deilig Dame, kunde gaac klædt, som Dronning Margrete, eller som den skønne Magdelone, og en rask munter Kavalleer, ved Siden af hende, der saae ud som Holofernes eller en anden af de onde Aander, hvilke Himmelen vilde forderve til evig Tid — (Her fulgte igien to hcle Blade, imellem hvilke Mester Synaal efter Anseelse engang har giemt et halv Pund Smør, eller noget meer, for, som man siger, at have lidt i Baghaanden, hvoraf vor Moder intet vidste — I det mindste var de saa tilsmurte, at der kun hist og her var blevne nogle faa enkelte Ord tilovers, som endnu vare læselige — Det, som Verden og især de kunstforstandige have tabt herved, lader ved første Øiekast til at være en Art af Register, over en Deel af de mange forskellige Maa-

der, hvorpaa disse Øboere klædte sig, med Mester Synaals Anmærkninger. — De faa Ord, hvoraf jeg slutter dette, vil jeg sætte hen i den Orden, som jeg har fundet dem, beklagende mig og mine Læsere af Hiertet, at jeg ikke kan gjøre det bedre) — Stumpede Skjorter — — som slæbede paa Jorden — — ingen Snørliv, det elendige Menneske, hun var atten Aar, og skløn som en Engel — — — Rynker i Kaaben — — — Sodom og Gomorrha — — om nogen har seet saa bandsat, som Hegter i en Stadsklædning — — gule Knapper og Sølvspænder — — af at opregne disse Vederstyggeligheder — (dette er alt hvad jeg har kunnet læse af omtalte tvende Blade. Det næstpaafølgende og den største Deel af Resten, var ved en besynderlig Lykke blevet ubeskadiget).

Naar jeg nu overveiede alt dette (saaledes bliver Mester Synaal ved i sin Fortællning) saa faldt det mig ind, at enten maatte der i dette Land være tre Gang hundrede tusinde Moder paa eengang, thi saa stort, syntes mig, at Indbyggernes Antal vel kunde være, eller og var der slet ingen Mode, hvilket sidste destoverre var meer end alt for sandt, som Texten end videre skal forklare. — Og tænkte jeg ved mig selv, at det vel kunde være mig, der var bestemt til at blive et Lys i dette formørkede Land, og at jeg ikke var blevet saa forunderligen frelst af hiin store Havsnød, uden for at bringe denne forvildede Hiord paa den rette Vei igien, som man siger — Thi var det vel soleklart, at naar det havde været Himmelen saa meget om at gjøre, at rive dem løs fra de græsselige pietistiske og papistiske Vildfarelser, hvori de vare nedsiunkne, som jeg vel kunde mærke, og som det da heller ingen Under var — Men enhver kan see, at det da maatte have været Skibspræsten og ikke mig, som saa underlig var undkommet af de brusende Bølger — Og som Alting drog sig saa besynderlig til, at jeg just var den eneste Skræder paa Skibet, som

og den eneste, der ikke druknede, saa kunde jeg vel begribe, at det ikke var kommet sig saaledes for Intet, men at der maatte stikke noget andet end Skopinde derunder, som skrevet staaer — Og kan jeg vel bevidne, hvorledes det var høi Tid, at en Skræder strandede paa Øen — Saa kan jeg heller ikke negte, at jeg tit i Eenrum har forundret mig saare derover, hvorfor vort hæderlige Laug ikke endnu er faldet paa, at sende sine Missionærer tilligemed de andre, til de blinde og umælende Hædninger, og andre Fremmede, da det dog, som sagt, er Klæderne der gjør Manden, og man, som det da er øiensynligt, ei kan have nogen ret Troe, naar man ikke er en Mand eller et Menneske, hvilket er det samme i Hovedsproget — Og som man bør lade selv et Skarn vederfare sin Ret, saa kan man i mine Tanker ikke noksom rose de franske Skrædere, at de saa troligen forsende deres Prædikantere i alle christelige Lande, og af al Magt stræbe at omvende dem til deres Tro — Kun Skaade, at de ikke sende dem til Hottentotter, Tyrker og andre vanskabte Folk, istedetfor at tage Brødet af Munden paa os andre christne Skrædere, der dog forstaae vor Sax ligesaagot som de; kun at vi ikke kan parlere saagot derover — Saa kunde det heller ikke andet end falde mig ind ved denne Leilighed, at jeg, hvorledes det og gik, dog saagotsom havde gjort min Lykke paa denne Øe, som og at jeg gjerne kunde undvære alle de Guld- og Sølvstænger, som jeg eller en anden Robinson kunde fiske op af de Skibe, der strandede paa nogen ubeboet Øe, i den hele Christenhed. Thi syntes det mig klart, som den kiere Dag, at disse got Folk, naar de kun havde den mindste Menneskeforstand, nødvendig maatte indsee, at jeg var klædt paa Moden, som det sig hørde og burde, og at de ikke vare mindre end klædte efter Moden — Thi drog jeg heraf lettelig den Følge, at jeg i en Hast vilde tage Næringen fra alle de andre Skrædere, og blive den

eneste derpaa Øen; og beder jeg enhver, som veed hvad Saxen giver af sig, regne sig til, hvor riig jeg da maatte blive —

Men alt, som jeg stod og overlagde dette hos mig selv kunde jeg, som sagt, ikke noksom undre mig over, hvorledes enhver blev ved at skiotte sit Arbeide, uden i mindste Maader at agte paa mig, eller at see med Forundring efter mig; da jeg dog var Fremmed, klædt paa Moden og anderledes, end alle de andre — Thi enhver veed at i mit Land, ikke en Bonde kan gaae rolig ved sin Ploug, eller en Haandværksmand staae i Fred ved sit Redskab, naar nogen kommer forbi, som i mindste Maader seer anderledes ud, end de selv, og dem, de daglig plejer at see; men at de nødvendig strax maae slippe Alting af Hænderne, for at gabe paa dem som en Ko paa en ny Port, som Ordsproget lyder — Og er det noksom bekiendt, at ingen Franskmand, eller anden Udlænding kan gaae iglennem Gaeden, uden at vi alle løbe til Vinduerne, for at see ham, som om det kunde være en Abekat, da vi dog kan see for Øinene, at de gaae paa Bagbenene, og at de forresten paa Klæderne nær, ere skabte, som en af os andre christne Mennesker.

Da nu Tiden begyndte at blive mig lang, og jeg desuden var plaget af en ret brændende Tørst, gik jeg hen til en, der saae ud til at være meere end de andre, og spurgte ham paa min Dansk, hvor jeg var i Verden, og om jeg kunde faae noget at drikke, men til min ikke ringe Bestyrtelse, saae han paa mig, og rystede med Hovedet, som en der ikke forstod, hvad jeg vilde sige — I det øvrige kan jeg ikke fuldt nok berømme ham, for den store Venlighed og Beskedentlighed, hvormed han hilsende mig, og ligesom bad mig være velkommen — da jeg nu ved Tegn og Gebærder, saagot som jeg kunde, havde tilkiendegivet ham; at jeg havde lidt Skibbrud derved Landet, og at jeg for Resten var saa tørstig, som en Skiærslipper — Hvorpaa han

uførtøvet gik hen, og talte nogle faa Ord i Eenrum med en af dem, der gik og høstede paa Marken, og tog den samme mig heel kierligt ved Haanden, og førte mig ind i et stort Huus, hvor der blev mig foresat god daglig Mad og Drikke i Overflødighed 5 — Saa tilbød man mig og tørre Klæder, men da jeg saae, at Skiødcne naaede op til Brystet, og at Livet ikke var over et Spænd langt, paa den Klædning som man bragte mig, saa kan jeg vel bevidne, at jeg heller havde døet ti Gange af Feberen, og ladet mig ti Gange flaae levende, end at jeg skulde have ladet mit Legem vanskabe og beskiemme saa ilde ved at tage den paa Kroppen -- Som vi endnu trættedes herom, kom en temmelig ung Mand ind, i en karmosinrød Fløiels Kiortel og en hvid atlaskes Vest, saaledes tilskaaret, at en Græve gierne kunde have været bekiendt at gaae dermed for et Aar siden -- Forresten havde han en hølskygget Hat paa Hovedet, et stort Spanskrør i Haanden og Støvletter paa Benene — denne spurgte mig nu ved Tegn, om jeg havde i Sinde at opholde mig derpaa Øen, hvortil jeg nikkede, som enhver da let kan tænke af det jeg før har sagt — Herpaa overleverede han mig til en, af hvis Dragt jeg sluttede, at han maatte være Coureer, men hvorom han betydede mig, at det var en Catechet og Skolemester derpaa Stedet, som strax skulde begynde, at lære mig Landets Sprog, Love og Sæder — Saameget som jeg nu kunde sprelle derimod, at gaae i Skole paa mine gamle Dage, saa var der intet andet for; men det var en Skik, som alle Fremmede maatte finde sig i, uden saa var, at de ville reise strax bort igien, hvortil dem blev givet Befordring og Reisepenge, ifald de trængte dertil, med Betydning ikke at sætte deres Fod tiere paa Øen, under Straf af Fæstningsarbeide, for dem, som intet Gods havde at lade confiscuere — dog forstaaer det sig, at man maatte strænde der, saa tidt man vilde, uden at frygte for Tiltale — (Her fattes noget.)

Da jeg nu, som sagt er, i en Hast havde lært saameget af Sproget, som jeg kunde slaae mig igienem med, hvorom jeg vel kan sige, at det var et heelt forunderligt og græsselig lærd Tungemaal, endskjønt jeg nu ikke erindrer meer deraf, end min Nathue — Hvorpaa Manden med Støvletterne atter kom til mig, frittende og spørgende, om jeg havde Penge, hvortil jeg da svarede, som vore Tydske Svende: Hier nicht einen Heller, aber zu Hauss bey mir, da kan jeg in lutter Dukaten svømmen, som og at jeg var en Skibbruden Mand, og saa fremdeles — Atter spurgte han mig, hvilken Videnskab, Kunster eller Haandværk, jeg da forstod, at ernære mig ærlig og skikkelig ved — Og nu kom han mig just, hvor jeg vilde have ham — Jeg rømmede mig et Par Gange, satte begge Næverne i Siden, kneisede tilbage med Hovedet, og sagde med høi Røst: Min Ven, jeg er Skræder —

O du fromme Christen, som engang læser dette, om du nogen Tid er faldet ned fra Spidsen af Frue Kirketaarn, eller om du har revet din Kones beste Porcellain paa Gulvet, ved at vilde afnøde hende et Kys, eller om du har tabt en Proces om et Par tusinde Daler, som du har gjort dig vis Regning paa at vinde, eller om du har faaet en Straale, reverenter talt bagest i Buxerne, naar de har prøvet Sprøyterne paa gammel Torv, saa kan du forestille dig, hvorledes mig blev til Mode, da han istedetfor at kysse mig paa Haanden, eller i det mindste at falde mig om Halsen, som jeg ventede, rykede paa Hovedet, og igientog mit sidste Ord Skræder, to eller tre Gange med saa ynkelig en Røst, at jeg nær selv havde grædt derover — Endelig spurgte han mig meget alvorlig, om jeg da slet ikke havde lært noget andet og nyttigere, og da jeg i min Siels Angst ikke kunde svare ham andet end nei, sagde han, hvorledes jeg heller maatte have ønsket, at den ublide Himmel i sin Vrede havde gjort mig til en Tørvesklærer eller til en Verse-mager,

eller til en Kiedelflikker, eller til et andet ligesaa ulyksaligt Creatur, og at jeg havde gjort meget ilde i at strande derpaa Øen, men at han imidlertid vilde betænke sig en otte Dages Tid, hvad man kunde bruge mig til, ifald det blev mig tilladt at opholde mig iblant dem — Hvorpaa han gik bort, meget vred og ilde tilmode, efterat han først havde givet Skolemesteren en god Snippe, fordi han endnu ikke bedre havde underrettet mig om Lovene derpaa Øen; og har jeg fra den Dag ikke seet ham tiere, hvorfor jeg da takker Himmelen, ønskende af Hiertet, at han aldrig maatte komme mig for Øinene, den Støvlettebenede Skifting, han var ellers Opsynsmand over de Fremmede derpaa Stedet — Som jeg nu fik mit Vær igjen, og just havde mange herlige og skønne Ting paa Munden, som jeg vilde sige ham, til den store, charmante og ikke noksom reputeerlige Skræderkunsts vide og brede Berømmelse, see da var han alt borte; og der skulde man kun have hørt til Skolemesteren, hvorledes han begyndte at læse og at forklare for mig, angaaende denne forhexede og besatte Øes ravgale Love, Skikke og Sædvaner, hvilket ingen ond Aand har kunnet sye sammen, uden Beelzebub, den Vinkelfusker —

Saasom og efterdi jeg nu er en gammel Mand, og Hukommelsen desuden aldrig har trykket mig, saa beder jeg de velædle og respective Herrer Kunder, som engang turde købe denne liden Bog, ifald den nogen Tid bliver trykt, som jeg vel turde haabe, i denne Tid, da det er Mode at lade trykke — at de nemlig ydmygst ville tilgive mig, om jeg ikke ret kan erindre, og fremsætte i behørig Orden, hvad bemeldte sylrumpede Skolemester sagde mig om bemeldte bestialiske Lands meer end for dømmelige Skikke, Love og Sædvaner, sigende og bevidnende derhos, at ifald de ingenlunde vil tilgive mig, jeg da ikke bryder mig meer derom, end om den Knappenaal — Som jeg da og herved af

Hiertet tilgiver, den eller dem, der maatte falde paa at bruge disse Blade til Kræmmerhuuse eller til Fidibusser, eller til hvilket Brug dem helst monne lyste, uden saa var, at de heller vilde give mig dem tilbage, for at gjøre Maal deraf, hvilket de vel turde være værde — Men som det egentlig er min Sag at sye en smuk Klædning, og ikke at flikke en god Bog sammen, og jeg desuden meeste Parten har opskrevet dette til min egen Trøst og Opbyggelse, i mit sidste Elendigheds Aar, naar jeg af og til maatte krybe i Skiul af Frygt for min Kone, eller naar jeg af Sædvane maatte passe paa Huset, eller ved slige flere Leiligheder og Tilfælde — Hvorfor jeg vil lade mig nøie med at skrive det op, som jeg erindrer uden mindste Orden eller Sammenhæng, overladende til enhver, at sætte for bag eller bag for, alt ligesom dem lyster, eller behov maatte giøres —

Altsaa fortalte og beskrev han mig, hvorledes det engang for Arnolds Tid var faldt disse Øboere ind, at de vilde have deres Frihed, som det da gierne pleier at hendes Øboere, at de engang tidlig eller sildig slaae bag op, uden selv at vide, hvad dem stikker, som og deres Nakke ikke skal være saa stærk til at bære Aag og Byrder, som deres paa det faste Land — Men som disse nu elskede deres Fyrster og Herrer, som jeg eller en anden kunde elske sine Forældre, hvortil de heller ikke havde andet end Aarsag, saasom de var saare gode, naadige, retfærdige og vise; og som de let indsaae, at de ikke kunde undvære den mindste af de Love, som bemeldte gode Fyrster foreskrev dem, og hvorover de holdt, uden, som man siger, at forderve sig selv i Bund og Grund; saa vilde de dog gierne have deres Frihed, uden derfor enten at miste deres gode Fyrster, eller i mindste Maade at legge dem ind, som man taler, og at gjøre deres Myndighed snevrere, som det og havde været en stor og uchristelig Synd at bedrøve og forurolige

saa gode Fyrster — Da de nu saaledes ikke kunde blive enige med dem selv, hvad dem fattedes, og som Ordsproget lyder, vel vidste, at Sømmen trykkede dem, men ikke hvor, begyndte de alle at blive saare tungsindede, melancholske og hypocritiske, hvorfor og halvparten af dem, gik hen som Judas og hængte sig selv, som det er at læse paa sit Sted, og har min Brodersøn Jesper siden sagt mig, hvorledes denne Sygdom at hænge sig selv, kaldes af Engelsmanden Spleen — Da nu Halvparten af dem havde hængt sig, opstod en heeklygtig og skriftlærd Mand iblant dem, som heed Belzebub — (det er mine, Morten Synaals Ord, og ingen andens, og vil enhver faae at see, om jeg har Ret eller ei, naar Tid og Sted er dertil — Forresten erindrer jeg ligesaameget, hvad han heed eller ikke heed, som det Barn der er født i Nat) denne Mand nu, som vel maatte kjende sine Landsmænds Sindelaug og Tænkemaade, saavel som Grunden til deres Sygdom — Hvorfor han og med et stort Raab opmuntrede dem til at sætte sig i Frihed, sigende at der var en snedig og underfundig Tyran i Landet, der misbrugte den store Magt, som de selv godvilligen havde indrømmet ham over sig, til at ødelegge dem, og til reent at gjøre dem uilykkelige — Og som man nu frittede ham, hvem han sigtede til, bekiendte han aabenbare, hvorledes han ikke meente nogen anden end Moden, den Erkebægvaske og aabenbare Løgner, det han var, og altid skal blive for mig, saalænge jeg lever — Om man vilde troe ham, saa begyndte Moden sit Tyrannie, ligesom Katten leger med Muus, venlig og spøgende og udenfor ved Klæderne, indtil den, førend man værte sig derfor, slog sin Klo lige ind i det inderste af Hiertet — Og vilde han bevise af de Lister, som holdtes derpaa Øen, at der i det seneste Aar, blant syv og tredsindstyve Tusinde, trehundrede, sytten og en halv Fritænkere, som befandtes derpaa Øen, kun de halvsvyvende havde

været det for Alvor og af Hiertet, fordi de nemlig virkelig og stadig troede det Galskab, som de paa-stod; titusinde trehundrede og elleve derimod, lutter fornemme og rige Folk havde været det af

⁵ Ryggeløshed, og fordi de ønskede at troe det; da derimod alle de øvrige, som beløb sig til fulde syv og fyrgetyve tusinde, lutter bindefærdige Narre, som han sagde, havde været det allene, fordi det var Mode blant de Store — Ligesaa gotgiorde han,

¹⁰ at blant 260516 af de græsseligste Sværgere og Banderer derpaa Øen, de 5412 havde vant sig til at være det, fordi de vare Løgnere, og i den daarlige Tanke at bedrage Folk dermed, 57162 var det af Ryggeløshed, Vildskab og uden selv at vide hvorfor, da de øvrige 197942 var det allene fordi de ikke kunde komme i noget Selskab eller være bekiendte at give sig i Snak med skikkelige Folk, uden at bande hvert Øieblik, da det engang saaledes var Brug og Mode — End videre, sagde han, at af 19515

²⁰ voxne Fruentimmer, som havde været syge og elendigen plagede af Dunster det forrige Aar, kun 253 havde været det virkelig, og hele Kesten fordi det var Mode — Ydermere vilste han, hvorledes Aar 1684, tredie Parten af Indbyggerne havde druk-

²⁵ ket sig ihjel, fordi det da var Mode blandt de Store at drikke sig fuld — Endelig, blev han ved, mine Elskelige, seer I de største Exempler herpaa, som og de græsseligste Frugter af Modens Tyrannie daglig for jeres Øine, da det ikke kan være eder ubekiendt, hvorledes man neppe havde begyndt i de fem eller sex Selskaber, der give Tønen an herpaa Øen, at tale om Statssager, Frihed og sligt, fordi man var kied af at snakke om Været, førend alle de andre kagiede med, fordi de tænkte, at det saaledes var Mode; som og, at saasnart en Snees

³⁰ Stykker eller nogle fleer af dem, der havde meest Levemaade, fik det Indfald at hænge sig selv, fordi de enten havde for gode Dage eller for onde, allerede Halvparten af Indbyggerne har fulgt de-

res Exempel og hængt sig, fordi det var Modc; og vil det ufeilbarligen komme sig, at vi saaledes vil blive ved at hænge os, saalænge der er en Mand tilbage paa Øen, uden saa er, at vi aldeles udrydde og forvise denne grusomme og skadelige Tyrant i Tide —

Det falder mig her ind, for aldeles at lette min Samvittighed fra al Slags Skrupler og Tvivlsmaal, at bekiende for mine Kunder, der ellers storligen maatte undre sig over, hvorledes jeg, som en gammel og lay Mand har kunnet saa nøie erindre hine forfærdelige Tai, som jeg ikke uden stor Besværlighed har udregnet og opskrevet — Saa vil jeg vel tilstaae, at jeg som et Menneske har kunnet feile paa et par Stykker eller tre; men hvad Hovedsagen 15
betreffer, vidner jeg, at Regningen er aldeles saa rigtig, som jeg fordem har hørt den af Skolemesteren, som jeg og, naar det maatte paakræves, er beredvillig til at gjøre min høieste Eed derpaa, at de, der vare Narre, fordi det var Mode, 20
altid forholdt sig mod dem, der vare det for Alvor, som en heel Klædning mod et Opslag —

Dersom denne Satans Engel nu havde ladet det blive derved, saa kunde han for mig have passeret for en ærlig Mand — Men saa blev han ved at 25
forklare, hvorledes Moden var en skadelig Krebs, som maatte udryddes af Grunden, siden den altid aad om sig, naar man kun levnede de mindste Rødder deraf — Om man vilde troe ham, bestod Modesygen, i en Lyst at efterabe dem, der enten 30
var eller syntes at være fornemmere, rigere, smukkere og overalt meer end vi selv, i alt det som var unyttigt og daarligt eller ont — Thi hvad det gode 35
betreffer, forholdte det sig med Menneskensbørn ligesom med det umælende Qvæg, der, ligesom jeg selv kan være Vidne dertil, vel alle begynde at bisse, saasnart kun en eller to stikke Rumperne i Veiret, men derfor ikke alle byde sig til at trække Ploug, fordi de see, at nogle af dem gjøre det —

End ydermere paastod han, at saasnaart vi kun begyndte at efterabe vor Næste i unyttige og ligegyldige Ting, saa kunde vi umulig undlade, at efterabe ham med Tiden i alle hans Narrestreger og Ondskabs Paafund, saasom det er en Skik blant Menneskene, at det unyttige altid er baade det første og visseste Skrit til alt, hvad ont og daarligt monne være — Hvorfor man og havde seet, hvorledes, saasnaart det blev Mode derpaa Øen at besøge Damerne om Morgenen ved Toiletten og i deres Negligge, det kort derefter blev Mode at være Hanrey, som og hvorlunde det blev Mode at være brutal, strax efter at de korte Klæder vare komne i Brug — Saaledes meente han end videre, at den, som ikke havde Mod nok til at være eller at holdes for besynderlig i smaa Ting, turde endnu mindre være det i større; som og hvorledes man altid kunde sætte ti mod et paa, at den, som ikke var dristig nok til at gaae med firkantede Opslag, naar alle andre gik med dem runde, heller ikke turde tage Religionen i Forsvar i et Selskab, hvor alle andre stræbte at gjøre den latterlig — Af al denne Sladder nu sluttede han, Himlen maae vide hvorledes, at Klædermoden, endskiønt den ved første Øiekast syntes at være temmelig uskyldig og ligegyldig, dog i sig selv var unyttig, og følgerlig Begyndelsen saavel som Hovedaarsagen til alle de Ulykker, hvormed Efterabelyst havde hiemsøgt og anstukket denne velsignede Øe, og som den havde udbredet deri — Thi sagde han, at det og var naturligt, naar man engang syntes vel nok om Folk, til at gjøre sig Umage og Bekostning for at ligne dem i Klæder, hvorledes man da mindre vilde tage i Betænkning, at efterabe dem i deres Manerer, deres Tale og Tænkemaader, som og i alle deres daarlige og onde Idrætter, da man, saa at sige kunde have dette for Intet — Heraf drog han fremdeles den Følge, at endskiønt Skræderne ligeledes lod til at være meget uskyldige og nyttige Borge-

re, saa var det dog egentlig dem, som de rette Op-
havsmænd og Bestyrere af Klædermoden, der
vare første Begyndelse og Aarsag til den store
Mængde af Fritænkere, Sværgere og Bandere, sy-
ge Fruentimmer, Drukkenbolde, politiske Kande-
støbere, Selvmordere, Slagsbrødre og Hanreier, 5
som fandtes derpaa Øen, den Erkeskielm og Løg-
ner, det han var, og skal blive til evig Tid —

Som han nu tillige havde prædiket vidt og bredt,
om den skadelige Ødselhed, som Klædermoden 10
skal føre med sig, som og, hvorledes det var saare
uanstændigt, at mangen Nar og Springer tidt ved
denne Lælighed blev Mynster for en heel Nation;
saa søgte han fremdeles at bevise, hvorledes det
onde ikke kunde udryddes, saalænge der var Mo- 15
de, og Moden ikke kunde afskaffes, saa længe der
var Skrædere i Landet — Hvorfor det paa hans
Ord blev fastsat, at alle Skrædere, som ikke vilde
nedlægge deres Haandtering, skulde uden al Na-
de, forvises Landet, og naar de blev fundne der 20
igien, dømmes til Fæstningsarbejde, uden saa var,
at de kom svømmende til Øen, hvilket skulde væ-
re dem uformeent — Og drog der i samme Stund
33723 Mestere, Svende og Drengene over til Abekat-
tenes Ø, hvis Afkom befinder sig der endnu i Flor 25
og Velstand indtil denne Dag — Dog blev to eller tre-
hundrede Vinkelskrædere, alle Fuskere og Mænd,
der vidste ikke meer af Moden, end en Jydsk Bon-
de — Disse holdt man tilbage, for at undervise
Ungdommen derpaa Øen i de første Regler af Kun- 30
sten — Og blev det enhver Familie befalet herefter
at sye sine Klæder selv, saanærsom de fornem-
meste og rigeste, hvilke det var tilladt at holde
egne Tienere eller Tienereinder til dette Arbejde;
som dog skulde tages af Landets Indfødte, og ikke 35
maatte sye for meer, end en Familie. De Faa, som
ingen Slægt havde, og ikke selv kunde komme af-
sted dermed, kunde lade sye i Raspehusene og hos
Slaverne derpaa Øen, hvoraf det ligeledes var paa-

lagt bemeldte Vinkelskrædere, at lære en Deel deres Kunst. — For nu aldeles at afskaffe al Slags Mode, af hvad Navn være kunde, blev det befalet, at saasnart den, som var sat til Fiskal eller Opsynsmand derover, fandt syv, hvis Klæder var fuldkommen eens tilskaarne, da skulde han uden Ophør angive det, og det skulde ansees som en Sammenrottelse og Begyndelsen til et Statsforræderie — Naar Sagen var undersøgt, skulde den, som befandtes at have brugt denne Mode først, i alle Maader frikiendes — De to, som havde optaget den næst efter ham, skulde straffes paa Bøder efter Sagens Beskaffenhed, men de fire sidste skulde uden al Naade sendes over til Abekattenes Øe — Ved disse og fleer ligesaadanne Love, som jeg ikke erindrer, og som jeg overalt intet bryder mig om, vare de Tid efter anden komne saavidt, at der nu hverken var Skræder eller Mode paa den hele udslagne Øe — Alt dette fortalte Skolemesteren mig —

Naar jeg nu kunde sige ham i min Enfoldighed, at vi alle vare eens skabte, og at vi følgelig ligesaa burde nogenledes være ens klædte, som gode Christne; sagde han mig, at det ikke var sandt, at han havde en lang Næse, og jeg en kort, og at den Forskiel var langt betydeligere end den paa smaa og store Opslag — Videre sagde han noget om Naturens Rigdom og Kunstens Fattigdom, hvoraf jeg ikke erindrer et Ord meer — Saa spurgte jeg ham engang, hvorpaa kiende I den Mand i de korte violette Klæder, som I kalder jer Præst, fra en Amtmand eller Borgemester, eller en Grosserer? Og svarede han mig uden Anstød: paa hans exemplariske Fromhed og Dyd, paa hans Iver ved alle Leiligheder at udbrede Guds Ære og Menneskenes Lyksalighed, paa hans større Tienstagtighed og Ydmyghed o. s. f. og vil jeg nu spørge ethvert christent Menneske, om det er Tegn, at kiende Præster paa i vore besværlige Tider? Videre spurg-

te jeg ham, hvorfor den saa kaldte Opsynsmand over de Fremmede, gik med Støvletter, da han forresten var saa pyntelig og stødselig i alle Maader, som nogen derpaa Øen; hvortil han svarede, at det var, fordi han havde Podagra, og Strømper var ham for kolde — Hvorfor, sagde jeg ydermere, gaacr da den unge Herre med brednæsede Skoe til sine hvide Silke Strømper, og al hans øvrige Stads; hvorpaa han da hverken svarede mig verre eller bedre, end at han havde Ligtorne — Thi kan enhver af disse og flere saadanne Svar lettelig indsee, hvad en ærlig Mand kunde udrette i dette forhexede Land, og om jeg har gjort ilde i at kalde det Ravgallinien —

Alt som nu Tiden gik, begyndte jeg at blive saare bange, og ilde til Mode, og kan jeg vel sige, at jeg i mit Hiertes Angst meer end hundrede Gange ønskede mig tilbage ved Siden af min gode Kone og i Nabolauget af Mester Façon — Som jeg nu ikke kunde vide, hvad man vilde tage sig for med mig, og jeg intet got var forventende, stod al min Hu kun til, at komme vel fra denne forbandede Æc, førend de otte Dage løb til Ende — Som vi nu saaledes engang gik og snakkede, stak jeg i at løbe af alle Kræfter, ned mod Strandbredden; og forekom det mig, som om meer end hundrede tusinde Mennesker raabte efter mig: Hold paa Skræderen! — Som jeg nu løb, syntes mig, at en holdt mig fast bag i Klæderne, men enten det var et Menneske eller en Bjørn skal jeg ikke sige; og rev jeg mig løs, takkende Himlen, at jeg slap med det ene Skjød af min Klædning, som var saare mær af Strandvandet — Da jeg nu naaede Havet, laae der til Lykke en Baad tilrede — — (Her fattes lidet)

(Fortsættelsen følger.)

MESTER SYNAALS FORTEL-
LING II
(1780)

FORTSÆTTELSE OG BESLUTNING AF
5 MESTER SYNAALS FORUNDERLIGE
REISE TIL RAVGALLINIEN OG TIL
ABEKATTENES ØE. ADSKILLIGE AF
DE FREMMEDES BETÆNKNINGER
DERVED

10 **S**AASNART jeg havde sat min Fod paa Landet,
skom en stor og saare stadselig Abekat løbende
imod mig, fra et høit Sted, hvor den, efter Anseel-
se, havde staaet paa Udkik, som man siger — Jeg
kunde ikke noksom undre mig over, at den saale-
15 des i alle Maader var klædt efter Moden, ret som
fornemme Folk brugte det i de Dage — Men de,
som ufornodentlig engang har mødt Landsmænd
og gode Venner, efterat de længe have opholdt sig
blant Fremmede, dem vil jeg kun bede forestille
20 sig, hvilken usigelig Glæde, jeg maatte finde, da jeg
fornam, at han talte mit kiere Modersmaal, saa-
got som jeg eller en anden Christen — Da han læn-
ge havde beseet og besnuust mig i alle Kanter, som
og, for at sige det reent ud, grint sig halv krum og
25 lam, over ethvert Lem, som var paa mit Legem,
og i Særdeleshed over mit afrevne Skjød, spurgte
han mig paa got og reent Dansk, hvem jeg var, og
hvorfra jeg kom; thi jeg kan ikke negte, at jeg af
lutter Glæde omfavnede ham saa kierlig, som det
30 kunde have været min egen kiødelige Broder. Dog
man kan let indbilde sig, hvorledes mig maatte
blive til Mode, da jeg nu havde begyndt, at ville
gøre ham Rede for mit Navn, mit Fødested og alle
mine Gienvordigheder, som enhver kan tænke i
35 mit eget Sprog; og han, istedetfor at høre paa mig